

په افغانستان کې ماشومانو ته ښوونیز او روغتیايي خدمتونه له گواښ سره مخامخ دي

کابل، د ۲۰۱۶ کال د اپریل ۱۸مه - دملګرو ملتونو یو تازه رپوټ، چې نن خپور شو وایي، چې په افغانستان کې ماشومان په زیاتیدونکې ډول روغتیايي او ښوونیزو خدمتونو ته د لاس رسې په برخه کې له گواښ سره مخامخ دي. د گواښ سره مخامخ روغتیايي او ښوونیزو خدمتونو په رپوټ کې هغو مهمو ټکواو پېښو ته کتنه شوې، چې په افغانستان کې ښوونیزو او روغتیايي خدمتونو ته د لاس رسې په برخه کې ماشومان ورسره لاس ګریوان دي.

دغه رپوټ د ملګرو ملتونو د مرستندويه پلاوي یوناما او یونیسف لخوا په ګډه برابر شوی. رپوټ دیته کتنه کړې، چې په څه ډول په جګړو پورې اړوند تاوتریخوالي کې د جګړې ټولو خواوو لخوا پېښ شوي گواښونه او تهدیدونه د ښوونیزو او روغتیايي خدمتونو کارکونکو نه زیان رسولی او روغتیايي مرکزونو ته یې لاس رسې کم کړی او اړینو روغتیايي او ښوونیزو خدماتو ته یې د ماشومانو لاس رسې محدود کړيدي. دغه رپوټ د ۲۰۱۳ کال د جنوري له لومړۍ د ۲۰۱۵ کال د دسمبر تر ۳۱ پورې درې کلنه موده را نغاړي.

په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د سرمنشي ځانګړی استازی نیکولاس هیسم وایي: "د رپوټ موندنې په ژوره توګه ځورونکې دي. په ساده ډول هغه کړنې د نه منلو وړ دي، چې ښوونکي، ډاکټران او نرسان له گواښ او تاوتریخوالي سره مخامخ کوي اوله ښوونځيو او روغتیايي خدمتونو ناسمه ګټه پورته کيږي او یا پرې بریدونه کيږي." هغه وویل: "ټولې خواوې دې په افغانستان کې د روغتیايي او ښوونیزو خدماتو د خونديتوب او ساتنې په موخه اغیزمن ګامونه پورته کړي."

په ۲۰۱۵ کال کې یوناما او یونیسف ۱۲۵ پېښې ثبت کړې، چې روغتیايي خدماتو ته لاس رسې یې اغیزمن کړی وو، په دې کې ۲۰ روغتیايي کارکونکي وژل شوي، ۴۳ نور ټپیان شوي او ۶۶ یرغمل شوي دي. البته دا پېښې په ۲۰۱۴ کال کې ۵۹ وې. د جګړې له کبله ښوونیزو خدماتو ته د لاس رسې د اغیزمنتیا په برخه کې بیا ۱۳۲ پېښې ثبت شوي دي، چې د ښوونې د برخې ۱۱ کارکونکي وژل شوي، ۱۵ ټپیان او ۴۹ نور یرغمل شوي دي. دا شمېرې د ۲۰۱۴ کال پرته ښکاره زیاتوالی ښيي.

په ۲۰۱۵ کال کې د ۲۵۷ مستند ثبت شويو پېښو اکثریت تهدید او گواښونه وو، چې د ۲۰۱۴ کال پرته پکې ۱۸۲ په سلو کې زیاتوالی راغلی دی. په دغو تهدیدونو او په مرګ گواښونکو کړنو کې په مرګ گواښل، د روغتیايي او ښوونیزو خدماتو د کارکونکو توهینولو، په زور د ښوونځيو تړلو، ښوونځيو ته د نه تلو داخطار لیکونو تر لاسه کولو، غصب او نور ځورونکي اعمال شامل دي. یوناما او یونیسف دارنګه یو شمیر داسې پېښې هم مستندې او ثبت کړې، چې ښوونځيو او کلینیکونو ته نژدې د سړک د غاړې چاودیدونکو توکو ته چاودنه ورکړل شوې چې په ترڅ کې یې د روغتیايي خدماتو او ښوونیزو مرکزونو کارکونکي ټپیان او یا وژل شوي دي.

په افغانستان کې د یونیسف استازی اکیل آیر وایي: "په ۲۰۱۵ کال کې په زیاتیدونکې توګه ماشومان روغتیايي او ښوونیزو خدماتو ته د لاس رسې په برخه کې د نا امنیو او د جګړېز تاوتریخوالي له کبله له ستونزو سره مخامخ وو، چې په هیواد کې د اوچتې کچې بې وزلۍ دا ستونزې نورې هم سختې کړې وې."

په ۲۰۱۵ کال کې د جګړې اړوند تاوتریخوالي له کبله یا په بشپړه توګه او یا هم په موقتي ډول ۳۶۹ ښوونځي تړل شوي وو، چې ۱۳۹۰۰۰ زده کونکي او ۶۰۰ ښوونکي ترې اغیزمن شوي دي.

په رپوټ کې په مشخص ډول هغو زیانونو ته اشاره شوې، چې نجونې ورسره مخامخ دي، لکه بریدونه، گواښونه او هغه ښکاره منع کونکي لیکونه او سپارښتنې، چې د نجونو د تعلیم د محدودولو لپاره تحمیل شوي دي.

د یوناما د بشري حقونو د څانګې مشره ډانیل بیل وایي: "جګړېز تاوتریخوالي نه یوازې افغان ماشومان زیانمن گواښ سره مخامخ کوي، بلکې روغتیايي او ښوونیزو خدماتو ته ددوی اساسي حقونه محدودوي." هغې وویل: "ښوونیزو او روغتیايي خدماتو ته د ماشومانو په تیره بیا د نجونو د خوندي او ازاد لاس رسې په موخه باید هڅې دوه برابره شي."

دغه رپوټ په جګړه کې ټولو ښکیلو خواوو ته یو شمیر وړاندیزونه لري، چې ماشومان وټوانوي چې په ازاد ډول روغتیايي او ښوونیزو خدماتو ته لاس رسې ولري.
